

Wojciech Materski (ur. 1944) – absolwent Wydziału Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego, profesor w Instytucie Studiów Politycznych PAN, w latach 2001–2012 wicedyrektor do spraw naukowych i dyrektor. Długoletni kierownik Katedry Historii Europy Wschodniej w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego (1990–2004). Specjalista z zakresu historii Związku Sowieckiego i stosunków polsko-sowieckich, dziejów Gruzji i Zakaukazia oraz międzynarodowych instytucji zbiorowego bezpieczeństwa, transformacji regionu postsowieckiego po 1991 r. Redaktor wielu publikacji źródłowych, m.in. sekretarz naukowy wydawanej we współpracy ze stroną rosyjską czterotomowej edycji *Katyń. Dokumenty zbrodni* (1995–2005). Członek Polsko-Rosyjskiej Grupy do Spraw Trudnych (do 2016), członek Polsko-Białoruskiej Grupy Historyków i Polsko-Gruzińskiej Komisji Historyków. Jest autorem bądź współautorem ponad 500 prac naukowych, w tym około 30 książek; m.in.: *Polska a ZSRR 1923–1924. Stosunki wzajemne na tle sytuacji politycznej w Europie* (1981), *Georgia Rediviva. Republika Gruzińska w stosunkach międzynarodowych 1918–1921* (1994), *Gruzja* (2000, 2010), *Pobocza dyplomacji. Wymiana więźniów politycznych pomiędzy II Rzeczpospolitą a Sowietami w okresie międzywojennym* (2002), *Na widencie. II Rzeczpospolita wobec Sowietów 1918–1943* (2005), *Dyplomacja Polski „lubelskiej”. Lipiec 1944 – marzec 1947* (2007), *Polska 1939–1945. Straty osobowe i ofiary represji pod dwiema okupacjami* (2009), *Katyń. Od kłamstwa ku prawdzie* (2012); *Wielikaja Otieczestwiennaja wojna. 1943 god* (2013), *Współkonstruktorzy ładu powojennego. Konferencje Narodów Zjednoczonych 1943–1945* (2015), *Od cara do „Cara”. Studium rosyjskiej polityki historycznej* (2017), *Węzeł polsko-białoruski. Dokumenty i materiały* (2018), *Pięć kłamstw Lenina. Rosja po przewrocie bolszewickim: propaganda a rzeczywistość* (2019), współautor tomów IV–VI *Historii dyplomacji polskiej* (1995–2004).

Granica fińsko-rosyjska/sowiecka stanowiła w XX wieku jedną z newralgicznych rubieży na politycznej mapie Europy, nie tylko północno-wschodniej. Jej status przechodził różne fazy – od granicy wewnętrznej w ramach Imperium Rosyjskiego, przez linię określaną jako część „kordonu sanitarnego” wokół federacji sowieckiej, traktowania jej przez niemieckiego sojusznika jako rubieży ataku na Związek Sowiecki, po tzw. granicę pokoju supermocarstwa nuklearnego z państwem będącym swego rodzaju eksperymentem ustrojowym w Europie pojałtańskiej (model finlandyzacji). Ta właśnie materia stanowi oś konstrukcyjną niniejszego opracowania, nie pretendującego do całościowego zarysowania historii fińsko-sowieckich relacji politycznych.